

Наталя Куземська

Державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості», м. Київ

НОВЕ В НОВОМУ «УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОПИСІ»

© Куземська Н., 2008

У статті порівняльно досліджено останні «Українські правописи» (1993 і 2007 років видання). З'ясовано, що нове в останньому виданні (виправлене, вилучене, додане й замінене) стосується тільки ілюстративного матеріалу.

In this article last «Ukrainian basic speller» (edition of 1993 and 2007 years) are compared. We found out that new information in last edition (corrected, excluded, added and replaced) concerns only to illustrative material.

У незалежній Україні послуговувалися переважно «Українським правописом» 1990 або 1993 року видання (далі – [1]). Наступні чотирнадцять років виходили стереотипні видання цього правопису. А 2007 року вийшов новий «Український правопис» (далі – [2]).

Незаперечно, що «єдині правила правопису обов'язкові для всіх видів друкованої продукції. Дотримання їх полегшує спілкування і водночас засвідчує загальну культуру тої чи тої публікації» [3, с. 96]. Про унормування українського правопису, потребу узгодити різні правописи, за якими пишуть українською мовою в різних країнах, багато писали й говорили, зокрема на українських і міжнародних конференціях [4–9].

Новий правопис потрібно опанувати, зіставляючи його з попереднім.

Спочатку порівняли анотації.

Анотація [1]: «У нову редакцію «Українського правопису» внесено ряд змін, зумовлених безперервним розвитком, удосконаленням мови. Зокрема розширено розділ про вживання великої літери, уточнено правила написання складних слів, розширено сферу використання закінчення **-у(-ю)** в родовому відмінку іменників II відміни, чіткіше сформульовані правила використання кличного відмінка, поширено правило передачі іншомовного **і** через **и** після «дев'ятки» на низку власних назв, введені правила правопису прикметників, похідних від складних географічних назв. Загалом із наявного орфографічного кодексу усувається все, що застаріло, нечітко сформульоване, суперечливе».

Анотація [2]: «Видання 2007 року виходить з уточненнями, пов'язаними зі змінами в українській граматиці, що сталися останнім часом».

Анотація [2] дивує, адже в ній не зазначено, які ж «зміни в українській граматиці сталися останнім часом, і що уточнено». А в анотації не повинно бути інтриги, у ній має бути наведено стислий виклад змісту книги, статті. Наприклад, анотація [10]: «У теоретичному курсі описано морфологічну систему і структуру сучасної української літературної мови. Розглянуто з позицій функціонально-категорійної граматики центральні питання морфології: морфологічні одиниці й типи морфологічних категорій; функції морфологічних одиниць і категорій; взаємозв'язки морфології, синтаксису і словотвору...».

Щоб розібратися, що нового у [2] порівняно з [1], які «зміни в українській граматиці сталися останнім часом», ми звірили слово за словом обидва правописи, не беручи до уваги стереотипні видання.

Отже, нове у [2]:

Виправлено

а) описки

у § 15, прим.

- [1] – у прізвищах *галаган, гудзь*,
- [2] – у прізвищах *Галаган, Гудзь*;

у § 51, п. 3, а

- [1] – *Бюловом*,
- [2] – *Бюловом*;

у § 20, п. 1, б

- [1] – *стройкком*,
- [2] – *страйкком*;

у § 90, п. 1

- [1] – *жюрі*,
- [2] – *жури*;

у § 26, п. 2, 1), а

- [1] – *свят-вечір*,
- [2] – *Свят-вечір*;

у § 38, п. 26, прим. б

- [1] – *бартолетова сіль*,
- [2] – *бертолетова сіль*;

у § 92, п. 2, б

- [1] – ...коли **я, ю** позначаються пом'якшення...
- [2] – ...коли **я, ю** позначають пом'якшення...

Примітка 1. Тут і далі наведено не всі приклади, але найхарактерніші.

Примітка 2. У [2] порівняно з [1] іноді теж є описки:

у § 26, п. 2

- [1] – було правильно: 1)...2)...3),
- [2] – пропущено дужку біля одиниці: 1...2)...3);

у § 48, п. 1

- [1] – було правильно: 1)...2),
- [2] – пропущено дужку біля двійки: 1)...2;

у § 124, п. 3, прим. 2

- [1] – було правильно: див. § 125,
- [2] – пропущено цифру 5: див. § 12.

б) абетковий порядок слів у Показчику [2]

[1] – *Берингове море*
Березова

[2] – *Березова*
Берингове море

[1] – *Верхня Сілезія*
Верхньодніпровськ
верхньодніпровський

[2] – *Верхньодніпровськ*
верхньодніпровський
Верхня Сілезія

Примітка. Тільки і в тексті (§ 114, п. 1, а), і в Показчику [2] виправлено *Сілезія* на *Силезія*, хоча у словниках останніх років [11], [12], [13] – *Сілезія*.

[1] – *Всесвітня Рада Миру*
Всесвітньо-історичний

[2] – *Всесвітньо-історичний*
Всесвітня Рада Миру

[1] – *Вінниця*
Вінницькі Стави
вінницько-ставський

[2] – *Вінницькі Стави*
вінницько-ставський
Вінниця

Примітка. У Показчику [2] порівняно з [1] іноді теж порушено абетковий порядок, це пов'язано з тим, що виправлений чи замінений приклад у тексті не поставили у Показчику на належне місце.

Так, у § 38, п. 16

[1] – шоста сесія Київської обласної ради, [2] – сесія Київської обласної ради.
У Показчику [2] цю назву наведено серед слів на літеру «Ш» після слова «шовк»;
у § 48, п. 2, а

[1] *воск – воску*, [2] *віск – воску*.
У Показчику цей приклад наведено після слова «восени».

Не виправили

а) у § 30, п. 1, ж

[1], [2] – *Всередині.....Втім...* на *Усередині.....Утім..*

(Написання на початку речення перед приголосним не «У», а «В» суперечить цьому ж Українському правопису, § 11, п. 1, б);

б) у розділі III (Правопис слів іншомовного походження) у § 87:

«**G** і **h** звичайно передаються літерою **г**: *авангард, агітація, агресор... Гаага, Гавана, Гавр...*

В окремих словах англійського походження **h** передається літерою **х**: *хобі, хокей, хол; Хемінгуей та ін.*»

(Про літеру **г** у цьому параграфі – жодної згадки, а мало би бути, та й у § 15 йдеться про це).

Вилучено

а) **доречно** (те, що пов'язане зі змінами в суспільстві):

колгосп § 25, п. 3, б; § 39, п.1, б; *колгоспу* § 48, п. 2, г;

колгосп «Дружба» § 38, п. 15, а.

колгоспник – колгоспника § 48, п. 1, а;

Примітка. У § 8, п. 2, д «*колгосп*» замінили на «*спецназ*».

радгосп § 25, п. 4, а; § 115, п. 5, прим., а;

радгоспу § 48, п. 2, г;

радгосп «Маяк» § 38, п. 15, а, прим.;

радгоспний § 25, п. 4, а.

Примітка. У Показчику нема цих слів, а в тексті лишили: *радгоспу* § 48, п. 2, г; *радгосп* § 115, п. 5, прим., а.

Алма-Ата, в Алма-Аті § 112, п. 5;

Алма-атинський § 113, п. 1, а.

Примітка. І в тексті (§ 114, п. 3), і в Показчику залишено *алмаатинець*, а це неправильно, бо назву міста змінили (і в [13] цю назву подано правильно).

б) **незрозуміло чому**

Сан-Франциско (§ 90, п. 5, в, 3); *Торрічелі* (§ 89, п. 3);

Аддис-Абеба (§ 90, п. 5, в, 5); *Турінськ - турінський* (§ 113, п. 1);

Гавайї (§ 90, п. 4); *вест-індійський* (§ 114, п. 3, г);

норд-остівський (§ 29, п. 2, є) (у Показчику цю назву лишили).

Мабуть варто було вилучити або замінити

а) *тов.* – товариш (§ 40; § 115, п. 5);

б) *т.* – товариш (§ 40; § 115, п. 5);

в) *тов., т. Гнатюк* (§ 42, п.1);

г) *Пролетар, пролетаря, пролетарю, пролетарі, пролетарям, пролетарями* (§ 45, П, п. 2; § 53, п. 2; § 54, п. 2; § 56, п.2; § 58, п. 1; § 60);

- д) *пролетаріат – пролетаріату* (§ 48, п.1);
е) «Географічні назви з іменниковими закінченнями – українські та інших союзних республік...» (§ 112, п. 1).

Замінено

а) доречно (те, що пов'язане зі змінами в суспільстві):

у § 38, п. 14, в

- [1] – *Всесвітній конгрес прихильників миру,*
- [2] – *Всесвітній форум українців;*

у § 38, п. 15, а

- [1] – *Республіканське виробниче об'єднання «Поліграфія»,*
- [2] – *Виробниче акціонерне об'єднання «Поліграфія»;*

у § 38, п. 15, б

- [1] – *Академія наук України,*
- [2] – *Національна академія наук України;*

- [1] – *Державний академічний театр опери та балету імені Тараса Шевченка,*
- [2] – *Національна опера України ім. Т. Г. Шевченка;*

- [1] – *Український поліграфічний інститут ім. Івана Федорова;*
- [2] – *Українська академія друкарства;*

у § 38, п. 16

- [1] – *кафедра української літератури Полтавського педінституту,*
- [2] – *кафедра української літератури Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка;*

у § 53, п. 4, прим. 1, 2, 3

- [1] і [2] – *добродію бригадире (бригадир), пане лейтенанте (лейтенант), пані Катерина, добродійко Скирда;*

а в Українському правописі 1990 р. було: *товаришу бригадире (бригадир), товаришу лейтенанте (лейтенант), товаришко Скирда;*

у § 109, п. 6

- [1] – *Білорусія,*
- [2] – *Білорусь;*

у § 114, п. 3, а

- [1] – *Чехо-Словаччина, чехо-словацький,*
- [2] – *Австро-Угорщина; австро-угорський;*

б) незрозуміло чому:

у § 38, п. 15, а

- [1] – *спортивне товариство «Трудові резерви»,*
- [2] – *спортивний комплекс «Трудові резерви»;*

у § 38, п. 18

- [1] – *«Вечірній Київ»,*
- [2] – *«Вечірні вісті»;*

у § 38, п. 21

- [1] – *Печерська лавра,*
- [2] – *Почаївська лавра;*

у § 38, п. 25

- [1] – *печиво «Столичне»,*
- [2] – *цукерки «Столичні».*

Примітка. Печерської лаври нема, але є Києво-Печерська лавра.

у § 84, п. 1, б
[1] – *осілий*,
[2] – *обмоклий*;

у § 124, п. 3, прим.1, б
[1] – *Точелектроприлад*,
[2] – *Азовсталь*.

Мабуть варто було б замінити наведені нижче приклади:

а) *вуз*, у *вузах*

у § 39, п. 2, прим.,

у § 115, п. 5, прим. 1, а;

«вуз» – скорочена назва терміна «вищий учбовий заклад», але в українській мові немає слова «учоба», є іменник «навчання» і прикметник «навчальний». І є

дві аббревіатури – ВНЗ («вищий навчальний заклад») і виш («вища школа») [14, с.45; 15, с. 75];

б) у тексті (§ 113, п. 2, а) читаємо «*Воронеж – воронезький* (пор. назву українського селища – *Вороніж – воронізький*)», а варто б навпаки порівнювати;

в) серед прикладів дуже багато назв російських міст і місцевостей: *Вишній Волочок, Вітебськ, Владивосток, Внуково, Волгоград, Вязьма, Західносибірська низовина, Іжевськ, Клин, Крюково, Кузнецьк, Курськ, Липецьк, Луховиці, Льгов, Малоярославець, Мар'їно, Митиці, Москва, Муравйово, Набережні Човни, Нальчик, Нижній Новгород, Пенжино, Рогачово, Роціно, Тихорецьк, Тушино, Чисті пруди* і ще дуже багато. Доцільніше навести назви українських міст і сіл.

Примітка. Через багато прикладів із закінченням на **-ово**, **-ино** й українські назви пишуть так само (і по радіо чуємо, і в газетах, і на маршрутках читаємо «Пирогово», а треба «Пирогів» або «Пирогове»).

Долучено

у § 38, п. 19

[1] – Назви вокзалів, станцій...: *Київський вокзал* (у Москві), *станція Фастів*...

[2] – Назви **аеропортів**, вокзалів, станцій...: ***аеропорт «Бориспіль»***, *Київський вокзал* (у Москві), *станція Фастів*...;

у § 38, п. 16

[2] – *учена рада Інституту української мови НАН України*.

Примітка. Шкода, що в Інституті української мови НАН України не «наукова», а «учена» рада (про це ще 15 років тому у Львівській політехніці доповідали пп. О. Кочерга і М. Кратко).

Варто долучити

1) продуктивні суфікси

а) іменникові (до § 22):

-**ач** (доповідач, спостерігач, приймач, шукач...) [10, с. 100], [11–13], [16–18];

-**увач** (виконувач, завідувач, командувач ...) [10, с. 92], [11–13], [16–18];

-**н(я)** (приймальня, читальня, шовкопрядильня...) [10, с.101], [11–13], [16–18];

-**ств(о)** (жіноцтво, козацтво, професорство...) [10, с. 103], [11–13], [16–18];

-**ованн(я)** (асигнування, ґрунтування, зденервовання, (по)фарбування, риштування, угруповання, устаткування, штампування [11, с. 748, 900; 12, с.ІІ, 22, 197, 447, 633, 1373; 13, с. 1223, 1496, 1517; 16, т. ІІІ, с. 533, т. VІІІ, с. 547, т. X, с. 381, 498; 17, с. 131, 396; 18, с. 218, 563, 567; 19, с. 385];

б) прикметникові та дієприкметникові (до § 23):

-**льн(ий)** (жарознижувальний, знеболювальний, різальний) [11–13], [16–18];

-**вч(ий)** (виконавчий, законодавчий, споживчий) [11–13], [16–18];

-**івн(ий)** (гамівний, гальмівний, руйнівний, рятівний) [11–13], [16–18];

-**ійн(ий)** (ізоляційний, професійний, міжсесійний) [11–13], [16–18];

2) продуктивні префікси (до § 21):

зне-; зде- (здеформувати, здемаскувати, знегазувати,.. здетонування, зневіра, зневоднювач, знежирення знекиснення,. здеморалізований, знерухомлений, знецінений, знеструмлений) [11–13], [16–18];

3) параграф про безособові форми на **-но, -то** [3, с. 401; 10, с. 289–291; 14, с. 99–100; 15, с. 108–109; 20, с. 102–103];

4) у § 11, п. 2, 1), б

«В» уживається на початку речення перед голосними: ...В очах...В Антарктиді». А перед йотованим: В Японії чи У Японії?

Порівнявши тексти [1] і [2], упевнилися, що анотація [2] не відповідає дійсності, бо нове стосувалося не української граматики, а тільки прикладів, т.зв. ілюстративного матеріалу.

У самому ж тексті багато зросійщених слів. Варто виправити таке:

З метою

І в [1], і у [2]

у § 25, п. 4, а

з метою підсилення

Цей вислів – прикрий канцеляризм, скалькований з російського «с целью». Слово «мета» в українській мові передає важливе життєве завдання або ідейне спрямування людини, те, до чого вона прагне [14, с. 16; 20, с. 47].

У § 25, п. 4, а і в § 116, п. 1, прим. треба було написати «щоб підсилити», «(за)для підсилення», «щоб розчленувати», «(за)для розчленування»;

у § 116, п. 1, прим.

з метою розчленування

...коли в тексті **зустрічається** поряд кілька іменників (§ 49, п. 1, прим.)

Примітка. Російське слово «встречаться» використовують у прямому й переносному значенні. Українською «зустрічатися» потрібно вживати там, де йдеться про зустріч. А тут має бути «трапляються» або «наведено» тощо [14, с. 84–85], [15, с. 72], [20, с. 120].

до них **відносяться** (§ 42, п. 1; § 78, прим. 2; § 118, п. 14; § 120, п. 1 ...)

Примітка. Слова «відношення», «відноситься» вживають у математиці, філософії й логіці. А тут треба «належить» [15, с. 68].

після **узагальнюючих** слів (§ 118, п. 6); **узагальнююче** слово (§ 120, п. 1)

Примітка. Українській мові дієприкметникови активного стану не властиві, хіба що як виняток. Але їх можна замінити «органічними для української мови словотвірними типами» [5, с.44–45; 6, с. 15, 319; 20, с. 53–54; 21, с. 109; 22, с. 161–170].

виконуючий (§ 84, п. 1)

можна замінити іменником «виконавець» чи «виконувач» або «під час виконання» тощо [7, с. 13; 19, с. 147–149; 174–217].

для виділення зворотів, ...**включаючи** § 118, п. 16

Примітка. У словнику Б. Грінченка немає жодного слова з основою «включ» або «виключ».

дуже багато пасивних конструкцій і з дієсловами, що мають постфікс **-ся** і з орудним відмінком дійової особи, характерних для російської мови і штучних – для української:

окремо пишуться...; дефіс не ставиться...; завжди перекладаються...;

у дужки беруться...; знаки не повторюються...; комою не виділяються

Примітка. Про те, що в українській мові треба віддавати перевагу активним конструкціям над пасивними сказано й написано багато [3, с. 375; 14, с. 99; 19, с. 533; 20, с. 28–29], але у [2] таких конструкцій дуже багато, навіть на титульному аркуші й на звороті титульного аркуша:

Український правопис

«Схвалений Національною академією наук України, Міністерством освіти і науки України, Міністерством культури і мистецтва України» і його

«Затверджено до друку вченими радами Інституту мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України та Інституту української мови НАН України».

Наостанок порівняємо Передмови [1] і [2]:

1) У першому абзаці

[1] – словосполуки..., словосполук,

[2] – словосполучення..., словосполучень.

2) На с. 5 абзац, який починається словами «Правопис 1946 року...»,

в [1] – великий, у ньому є відомості про склад представницької Орфографічної комісії, яку Президія Академії наук України утворила для підготування чергового видання «Українського правопису» (про це 21 рядок дрібним шрифтом);

у [2] – маленьке речення: «З цією метою Президія Академії наук України утворила представницьку Орфографічну комісію на чолі з акад. АН України В. М. Русанівським» (трохи більше двох рядків більшим шрифтом);

3) В [1] далі є відомості про розширення правописної комісії і затвердження її нового статусу (три рядки), у [2] про це – жодного слова.

4) Останні абзаци [1] і [2] – різні.

В [1] конкретно про те, що «Орфографічна комісія ще раз розглянула всі висловлені в пресі зауваження й дійшла висновку, що після усунення помічених помилок і оновлення ілюстративного матеріалу Український правопис має бути виданий масовим тиражем. Разом із тим комісія одноставно підтримала постанову I Міжнародного конгресу українців (27 серпня – 3 вересня 1991 року) про потребу вироблення єдиного правопису для всіх українців, що проживають як в Україні, так і за її межами. Єдиний правопис має базуватися на всьому історичному досвіді його творення».

У [2] – загальні слова: «Правопис – система, що саморозвивається. Тому цей процес необхідно вислідковувати, упорядковувати, коригувати. Невипадково всі країни рано чи пізно стикаються з необхідністю відкоригувати правопис, оскільки відбуваються зміни у суспільстві, зміни у мовній системі; мова, як живий організм, нарощується новими словами, видозмінюється і, ясна річ, набуває нових властивостей, які обов'язково треба побачити й зафіксувати.

Разом з тим слід пам'ятати, що мова повинна не роз'єднувати людей, а навпаки, об'єднувати».

У цьому абзаці все сказано правильно, про будь-яку мову можна це сказати, але не про українську. Наша мова зазнала страшного «лиха, витвореного радянською системою і збереженого дотепер «винаходу» – утручання в унутрішню структуру підлеглої мови засобом систематичних упроваджень одних мовних елементів і заборони інших» [10, с. 6], «зазнала жахливого нищення» [14; 15; 18; 20; 22; 23; 24] ...Цього не бачать або не хочуть бачити автори [2], вони дбають про стабільність і традицію і, як зазначає Василь Німчук, «відразу ж забувають про найактивніших руйнівців цієї традиції».

Потрібен **НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ** правопис. Потрібно відроджувати мову, пам'ятаючи про значний внесок науково-просвітницьких товариств ще з другої половини XIX ст., про 20-і роки XX ст. – «український Ренесанс європейського та світового масштабу» [4, с. 17]; про потребу «надавати повнокровне життя тим елементам української мови, які в часи тоталітаризму з політичних міркувань було несправедливо й примусово відтиснено на другий план чи на периферію спілкування або й зовсім заборонено. І це не є війною з мовою, а плеканням її неповторності й багатства» [6, с. 22].

1. Український правопис – 4-е вид., випр. та доп. – К.: Наук. думка, 1993. – 240 с. 2. Український правопис – К.: Наук. думка, 2007. – 288 с.; 3 Ющук І. П. Українська мова – К.: Либідь, 2003. – 640 с. 4. Проблеми української термінології // Тези 1-ої міжнар. наук. конф. – Львів: Львівська політехніка, 1992. – 236 с. 5. Вісник: Проблеми української термінології. Матеріали 5-ої міжнар. наук. конф. – Львів: Львівська політехніка, 1998, – № 366. – 378 с. 6. Вісник: Проблеми української термінології. Матеріали 6-ої міжнар. наук. конф. – Львів: Львівська політехніка, 2000, – № 402. – 420 с. 7. Українська термінологія і сучасність. // Тези доп. Всеукр. наук. конф. – Інститут української мови НАН України, Комітет наукової термінології. К., 1998. – 264 с. 8. Українська термінологія і сучасність. Зб. наук. праць. Вип. VII. / Відп. ред. Л. О. Симоненко. – К.: КНЕУ, 2007. – 416 с. 9. Проблеми утвердження і функціонування державної мови в Україні // Матеріали міжнар. наук. конф., 28–29 листопада 1998 р. «Києво-Могилянська академія», Наукове товариство ім. Т. Шевченка (США). – К.: KM Academia. – 1998. – 288 с. 10. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики укр. мови / За ред. І. Вихованця. – К.: Пульсари, 2004. – 400 с. 11. Український орфографічний словник. Близько 143 000 слів / Уклад.: М. М. Пещак та ін. – 3-є вид., переробл. і доповн. – К.: Довіра, 2002. – 1006 с. 12. Російсько-український словник / І. О. Анніна, Г. Н. Горюшина, І. С. Гнатюк та ін. За ред. В. В. Жайворонка. – К.: Абрис, 2003. – 1424 с. 13. Великий тлумачний словник сучасної української лексики (з дод. і допов.) / Уклад. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь; Перун, 2005. – 1728 с. 14. Роксолана Зорівчак. Боліти болем слова нашого... – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 296 с. 15. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За заг. ред. Олександри Сербенської. – Львів: Світ, 1994. – 152 с. 16. Словник української мови. В 11 т. / Ред. кол. І. К. Білодід та ін. – К.: Наук. думка, 1970–1980. 17. Новий російсько-український політехнічний словник: 100000 термінів / Уклад. М. Зубков. – Х.: Гриф, 2005. – 952 с. 18. П. М. Таланчук, С. Я. Ярема, Ю. М. Коровайченко, С. М. Ярема, В. С. Моргунок. Норми української науково-технічної мови. Тлумачний словник термінів з видавничої, поліграфічної та пакувальної справи – К. – Львів: Ун-т «Україна»: – 2006. – 664 с. 19. Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень / М. Д. Гінзбург, І. О. Требульова, С. Д. Левіна, І. М. Корніловська; За ред. М. Д. Гінзбурга – 2-ге вид., випр і доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 672 с. 20. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. – 4-е вид., перероб. і доп. – К.: Українська книга, 1997. – 334с. 21. К. Городенська. Підвищуймо культуру українського фахового мовлення / Укр. мова, 2004. – № 2. – С. 92–97. 22. Святослав Караванський. Пошук українського слова або боротьба за національне «я» – К.: Вид. центр Академія, 2001. – 240 с. 23. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду: Док. і матеріали / Упоряд.: Л. Масенко та ін. – К.: KM Academia, 2005. – 399 с. 24 Лариса Масенко. Мова і нація / ж. Столиця, № 27 (530), 2–8 липня 2004.